

Dk. Donald Fowler, Asili ya Agano la Kale, Hotuba ya 18, Kuinuka kwa Ashuru

© 2024 Don Fowler na Ted Hildebrandt

Huyu ni Dk. Don Fowler katika mafundisho yake juu ya Asili ya Agano la Kale. Hiki ni kikao cha 18, Kuinuka kwa Ashuru.

Ningekadiria kwa sababu nimekuwa nikifundisha kwa miaka 40, kwa hivyo siwezi kukuambia haswa, lakini ningekadiria kuwa nimefundisha kozi hii mahali fulani karibu mara 75 hadi 100.

Kwa miaka na miaka, ningeifundisha katika muhula wa vuli na katika muhula wa chemchemi. Nimeifundisha mara kwa mara katika shule ya majira ya joto. Kwa hivyo, nimefundisha kozi hiyo mengi.

Lakini wakati wowote ninapoifundisha, mimi huwa na kiasi kidogo ninapofikiria juu ya kipindi cha Ashuru kwa sababu walikuwa wakatili sana, lakini pia walifanikiwa sana. Na kwa hivyo, huu ni wakati wa kutisha kwa majirani zao. Walichukiwa kama watu wengine wachache katika ulimwengu wa kale.

Kwa hivyo, kuweka msingi wa kuonekana kwa Israeli ya kifalme, Ashuru. Ashuru ilizingirwa pande zote na wapinzani wenye nguvu. Tulikutajia hilo.

Hapo awali, walikuwa katika vassage kwenda Mitanni, lakini waliachiliwa kwa sababu ya kazi ya mfalme wa Wahiti Suppiluliumas. Kwa hivyo, Ashuru wakati huo ilibarikiwa na wafalme kadhaa wenye ufanisi, pamoja na Shalmaneser I, ambaye alikuwa shujaa mkuu wa kipindi hiki, Tukulti-Ninurta I, ambaye niye, nadhani, kwa njia, ndiye niliyekuwa nikikutajia juu ya maandishi ya mchungaji ambayo yalisikika kama Zaburi 23. Kweli, aliweza kuvamia hadi magharibi kama Karkemisi na kumaliza utawala wa Kassite huko Babeli.

Alikuwa mfalme wa kwanza wa Ashuru kupenya Ghuba ya Uajemi. Kwa ujumla, katika kipindi hiki, 13, 1200, na 1100, Ashuru ilikuwa na nguvu kama nguvu nyingine yoyote dhaifu. Ni lazima ikumbukwe jinsi Harakati ya Watu wa Bahari ilivyokuwa muhimu kwa hafla ambazo tunaangalia.

Ilikuwa ni Harakati ya Watu wa Bahari ambayo iliwaangamiza Wahiti, na kuwapa Waashuri nafasi ya kuwa wakuu. Ashuru ya Kifalme ni kipindi cha wakati ambacho tunarejelea kama 911 hadi 612. Tiglath-Pileser I alikuwa mfalme wa 87 katika orodha ya wafalme wa Ashuru na ndiye wa kwanza ambaye tuna maandishi yoyote ya urefu wowote.

Yeye pia ni mfalme wa kwanza wa Ashuru kutaja Waararamu, lakini yeye sio mfalme ambaye athari yake ilikuwa kuweka wazi kuwa enzi ilikuwa imefika. Kufuatia kifo cha Tiglath-Pileser, kulikuwa na karne moja au mbili za ukimya. Lakini mnamo 911, Adad-Nirari alichukua kiti cha enzi, na inaweza kusemwa tunapoangalia kuongezeka kwa Ashuru kwamba Ashuru iliamka mnamo 911.

Alimfungua kutoka kwa mtego wa maadui zake, haswa Waararamu, ambao aliwarudisha nyuma kuvuka Frati. Pia alifanya kampeni huko Kurdistan kaskazini na kufanikiwa kuambatanisha shamba kubwa kaskazini mwa Mto Diyala kutoka kwa Kassites. Hiyo itakuwa mashariki na kusini mwao.

Sasa ingekuwa miaka 300, karibu hadi mwaka, kabla ya nguvu ya kifalme ya Ashuru kumalizika. Ushahidi wa ukweli kwamba Adad-Nirari alikuwa akijenga ufalme na sio ufalme tu ni ukweli kwamba alianzisha dampo la usambazaji kando ya njia za kampeni yake. Kwa maneno mengine, kwa kujenga dampo la usambazaji, alikuwa akipanga kurudi mwaka baada ya mwaka, na hii ilipendekeza kwamba alikusudia hatimaye kujenga sio ufalme bali ufalme.

Kwa hivyo, Adad-Nirari alikuwa mfalme ambaye wakati wa utawala ufalme huu ulianzishwa. Kuna vyanzo viwili vikuu vya ziada vya kibiblia vya data ya kihistoria kwa ajili ya utafiti wa ufalme wa Ashuru. Napaswa kusema, labda nilipaswa kusema kuna mifano miwili ya fasihi.

Ya kwanza ni orodha ya wafalme wa Ashuru, ambayo kuna nakala kuu tatu. Ilianza na Tudiya fulani na kuendelea kwa wafalme 109, pamoja na jumla ya 117 katika kipindi chote cha historia ya Ashuru. Kumbuka tulizungumza nawe kanda kadhaa zilizopita juu ya umuhimu wa nasaba? Hatupendi nasaba, lakini katika ulimwengu wa kale walikuwa muhimu.

Kwa hivyo, hiki ni chanzo kikuu cha habari kwetu katika kuunda upya historia ya Ashuru. Chanzo cha pili cha habari ni orodha ya limmus au eponyms ya mfalme au maafisa wakuu. Kawaida, katika mwaka wa kwanza au wa pili wa miaka yake ya regno, jina lilipewa mwaka, na kwa kuwa tuna kupatwa kwa jua ambayo tunaweza kuelekeza haswa kwenye kalenda iliyotajwa katika utawala wa Ashurdan, tunaweza kubainisha Juni 15, 763 kama hatua isiyobadilika katika mpangilio wa matukio.

Kwa hiyo, basi inakuwa suala rahisi la kuongeza limmu. Kweli, hiyo labda sio rahisi, haswa ikiwa ilibidi niifanye, lakini mtu anachotakiwa kufanya ni kuongeza orodha ya limmu kwa mfululizo, na kisha una mpangilio wa kipindi cha zamani. Kwa hivyo, vyanzo hivi viwili vya fasihi vilikuwa muhimu kwa kutusaidia kudhibiti mpangilio na wafanyikazi wa kipindi cha Ashuru. Chati ifuatayo itawakilisha wafalme ambao tutashughulika nao.

Ashurnasirpal alimfuata Adnan-Nirari, na kisha wafalme waliofuata wanaofuata, Shalmaneser, Shamshiadad, Adnan-Nirari III, na kadhalika, hadi Ashurbanipal. Ashurbanipal alikuwa mfalme wa mwisho ambaye angeweza kusemwa kuwa alitawala Ashuru iliyoundana. Kwa hivyo, kama unavyoona, Ashuru ina nguvu kubwa inayochukua karne tatu.

Wafalme wanne wa mwisho baada ya Ashurbanipal ni wadogo kwa kiasi fulani na hawakutawala Ashuru iliyoundana. Kwa hivyo baada ya kusema hayo yote, tuko tayari basi kuzindua kipindi cha historia ya Ashuru. Ashurnasirpal hutoa msukumo halisi wa ufalme kwa kuzindua kampeni kali za kijeshi kote kaskazini mwa Mesopotamia.

Alitembea hadi magharibi kama Mediterania na kudai ushindi wa eneo lote kutoka Tigris hadi Mlima Lebanoni, na Bahari Kuu hadi kaskazini mwa ufalme wa Urartu. Kwa hivyo wacha tuone ikiwa tunaweza kuvuta hii na tuone ikiwa tuna... Kwa hivyo rangi hii, ningetaka kuiita lax hii, inawakilisha upanuzi wa Ashurnasirpal katika rangi hii ya lax. Kwa hivyo ikiwa unaweza kufuata kalamu yangu, basi rangi ambayo tunaangalia, ambayo iliongezwa na Ashurnasirpal, ni mkoa huu hapa.

Eneo hili lilikuwa nyongeza muhimu, na kwa hivyo Ashurnasirpal ilitupatia mfululizo usio na mwisho wa wafalme wanaofuata, ambao wote waliendelea kupanua ufalme. Alijenga mji mkuu mpya huko Kalak, Nimrud ya kisasa, upande wa mashariki wa Tigris, ambaye mungu wake mlezi alikuwa Ninurta. Jumba hilo lilifunika zaidi ya ekari sita.

Na ikiwa unakumbuka hapo awali, tulizungumza juu ya jumba la Mari, ambalo ni karibu mara tatu zaidi. Kwa hivyo, jumba la ekari sita linakuambia kuwa mambo ni makubwa kuliko yalivyokuwa. Ni makao ya kifalme ya Ashuru yaliyohifadhiwa vyema zaidi.

Aliandaa karamu ya siku 10, akiburudisha watu 70,000. Kwa hivyo trivia hiyo yote ya wasifu iliyoundwa kutukumbusha mambo ni tofauti sasa kuliko ilivyowahi kuwa. Huu ni ufalme kwa mizani kubwa zaidi.

Jumba ni kubwa sana hivi kwamba linashughulikia ekari sita. Karamu ambayo ni kubwa sana inalisha wageni 70,000. Hii inatuambia nini ni kwamba Ashuru imeingia katika ubora wa kifalme na kifalme ambao utakuwa wa kipekee kwa ulimwengu, na hiyo sio tu ya kipekee.

Zaidi ya mfalme mwingine yeyote wa Ashuru, Ashurnasirpal anajivunia ukatili wake usio wa kawaida, hata kwa viwango vya Ashuru. Inaonekana kwamba alikuwa amezindua sera mpya ya kutawala ufalme kupitia ugaidi. Ninaweza kukuonyesha picha kadhaa za hii, na zinaonyesha aina hizi za aina za sanaa zinakuja kwetu kutoka kipindi cha Ashurnasirpal.

Ukiangalia rejista hii kulia, nitachukua laser yangu; walikuwa wakifanya vitendo vya ugaidi kujaribu kuwatisha maadui zao ama kujisalimisha au, ikiwa wangejisalimisha, kuwatisha ili wasiasi kamwe. Kwa hivyo, watu hawa ni watu ambao wameshindwa au ambao wanashiriki katika uasi dhidi ya Waashuri. Kwa hivyo, unachoweza kuona ni kwamba mtu huyu hapa amewekwa chini, na yeye ni kweli, unajua, tuna nahau kwa Kiingereza juu ya kuchunwa ngozi hai.

Kweli, ndivyo inavyotokea kwake. Anachunwa ngozi akiwa hai, na vivyo hivyo mtu huyu hapa. Kwa kweli, kama unavyoona, mtu huyu amekatwa kichwa, na wanabeba kichwa ili kitumike katika maeneo mengine jijini kama sehemu ya juhudi za kutawala kwa ugaidi.

Waashuri waliweza kufanya vita kwa kiwango cha kitaalam ambacho kilikuwa tofauti na kitu chochote ambacho ulimwengu wa kale ulikuwa umewahi kuona. Na kwa hivyo, katika grafu hii, tuna picha ya askari wa Ashuru, na unaweza, moja ya mambo ambayo ni tabia ya sanaa ya Ashuru ni karibu, ni karibu ponografia katika ibada yake ya nguvu. Tunaambiwa kuwa ponografia sio kwanza juu ya ngono lakini juu ya nguvu.

Kweli, ndivyo unavyoona huko Ashuru, na ndio sababu wakati mwingine watu huiita ponografia. Ukiwatazama askari tu na kuona miguu yao, umakini kwa undani unaoonyesha sifa za misuli ya wanaume wa Ashuru, unaangalia mikono yao, na unawaona, msisitizo wa, na kwa kweli, unaona ndevu za kiume. Ilikuwa ibada ya nguvu.

Hata farasi wanaonyeshwa kwa undani wa misuli. Kwa hivyo, tutazungumza zaidi juu ya hili. Nilitaka kukuonyesha nyingine ya hizi.

Kama unaweza kuona, kuna rejista ya chini yake, na hapa kuna rejista ya juu. Kwa hivyo hapa kuna rejista ya chini, na wanachofanya hapa kwa watu hawa ni kwamba wanakata ulimi wao, na kwa kweli, watachunwa ngozi wakiwa hai pia. Kwa hivyo, kinachotokea hapa katika akaunti zote mbili ni kwamba wanakata ulimi wao.

Mtu huyu amemlinda kwa masikio ili asiweze kupinga. Mtu huyu anashikiliwa chini na mtumishi huyu msaidizi. Kwa hivyo, katika kazi zao za sanaa, hii iliendelea karibu bila mwisho.

Ukatili huo ulikuwa tofauti na kitu chochote tunachojua ambacho kiliwahi kufanywa na nguvu nyingine yoyote, na ilikuwa ukatili ambao ulikuwa wa kawaida. Waashuri wangejisifu juu ya aina hii ya tabia katika historia yao yote, na kwa hivyo tungetoa hoja basi kwamba, inaonekana, huu sio ukatili kwa sababu ya huzuni. Hii ni silaha mpya ya kisiasa.

Ni ukatili kama njia ya kutawala. Usipojisalimisha, hii ndio itatokea kwako. Ikiwa utaasi dhidi yetu, hii ndio itatokea kwako.

Kwa hivyo hii ilikuwa tofauti na kitu chochote ambacho ulimwengu ulizalisha. Hapa kuna maandishi kutoka kwa Adad-Nirari akizungumza juu ya jiji ambalo alikuwa ameshinda. Nilijenga nguzo juu ya lango la jiji.

Sasa, anachozungumza ni kitu kama hiki. Kwa hivyo ikiwa una jiji kama hili, miji ambayo ilikuwa miji mikubwa ingekuwa na milango mingi. Inaweza kuwa na lango hapa, lango hapa, lango hapa.

Na kwa hivyo, anachosema ni nje ya lango kuu la jiji, nilijenga nguzo. Sasa, hii sio chimney. Hii ni nguzo ambayo ingejengwa kama hii.

Na hii ingekuwa iko hapa karibu na lango kuu la jiji. Kwa hivyo, alijenga nguzo hii ya matofali na labda pia chokaa, aina ya plasta. Na kwa hivyo basi alichofanya ni kile tulichokiona kwenye mchoro hapo: Niliwapiga machifu wote ambao walikuwa wameasi.

Flayed ni neno ambalo hatutumii mara nyingi, lakini inamaanisha kuwa nilichuna ngozi. Kwa hivyo, niliwachuna ngozi hai machifu wote ambao walikuwa wameasi, kisha nikafunika nguzo kwa ngozi yao. Inakukumbusha kitu ambacho Wanazi walifanya.

Ikiwa unaweza kukumbuka, makamanda wengine wa kambi ya mateso wenye huzuni wangeunda vivuli vya taa za ngozi za Wayahudi ambao walikuwa wamewaua. Ni vurugu ni za kushangaza sana kwa ufahamu. Kwa hivyo, nilifunika nguzo na ngozi yao.

Wengine niliweka ukuta ndani ya nguzo. Kwa hivyo nguzo ilipokuwa ikijengwa, baadhi ya askari waliotekwa wangewekwa ndani ya nguzo wakiwa hai wakati nguzo hiyo ilikuwa ikijengwa karibu nao. Na, kwa kweli, basi wangekufa kifo cha polepole ndani ya nguzo.

Wengine nilibatundika juu ya nguzo kwenye vigingi. Na kwa hivyo, kile wangepanya ili kubadilisha ugaidi ni kwamba wangejenga vigingi kama hii, na kisha watu binafsi wangetundikwa kwenye vigingi. Sasa, wakati mwingine wangetundikwa kupitia cavity ya kifua kwani hiyo ingewapa mali ya mwili ya kuwa na cavity ya mwili kuilinda mwili kwenye nguzo.

Lakini wakati mwingine, wangetundika watu binafsi kupitia puru na kisha kuwapiga kupitia mwili mzima. Na kwa hivyo, nguzo hizi zingejengwa, au nguzo hizi, nguzo hizi zingejengwa ndani ya nguzo na watu binafsi wangewekwa juu yao, wakati mwingine wakiwa hai. Wengine, nilifunga vigingi kuzunguka nguzo.

Anasema nilikata viungo vya maafisa, vya maafisa wa kifalme ambao walikuwa wameasi. Kwa hivyo, kile angefanya kuwaadhibu ni kukatwa wakati mwingine, labda mkono wao wa kulia tu, ili wasiweze kuwa askari tena. Wakati mwingine, labda, wanakata viungo vyao vyote.

Mateka wengi kutoka miongoni mwao niliwachoma moto. Kwa hivyo, ili kuongeza uzoefu wa ugaidi, nakumbuka wakati ISIS ilifanya hivi kwa rubani wa Jordan ambaye walikuwa wamemkamata; ndege yake ilishuka, na wakamfanyia tamasha. Wasomi wengine wamesema kwamba ISIS kweli inakili ukatili wa Ashuru kwa sababu walielewa kuwa hii iliundwa kwa makusudi kwa ugaidi.

Kwa hivyo, askari wao wengine wangetupwa tu wakiwa hai kwenye moto. Kutoka kwa wengine, nilikata pua zao, zingine masikio yao, zingine vidole vyao. Kati ya wengi, nilitoa macho.

Nilitengeneza nguzo moja ya walio hai na nyingine ya vichwa. Sasa, kuishi sio hai, lakini hii ni tafsiri ya zamani, na ninapaswa kukupatia iliyosasishwa zaidi. Anachotuambia ni kwamba wakati mwingine, nje ya malango ya jiji, wangeunda vilima viwili.

Kilima kimoja kitakuwa cha miili iliyokatwa vichwa ambayo wangerundika tu juu ya nyingine, na kuunda kilima cha kutisha cha miili ya waliokufa. Na karibu nayo inaweza kuwa kilima kingine kilichoundwa tu na vichwa vya watu ambao walikuwa wamekatwa vichwa. Kwa hivyo, hii ndio anamaanisha wakati anasema ninajenga nguzo ya walio hai na nyingine ya vichwa vyao.

Anasema nilifunga vichwa vyao kwenye vigogo vya miti kuzunguka jiji. Kwa hivyo, ulipoona katika ile ya kwanza, nilikuonyesha mahali ambapo askari alikuwa amebeba kichwa kilichokatwa kichwa. Hii inaweza kuwa kesi ambapo alikuwa akichukua kichwa kutumiwa kama taji ya maua kuzunguka jiji. Kwa hivyo, kile kilichoundwa kutimiza ni kwamba huwezi kuingia au kutoka nje ya jiji bila kuona mabaki ya askari ambao waliuawa, kukatwa vichwa, ukatili wa kutisha.

Na kwa hivyo, iliundwa kuwa picha ya kudumu kwa wenyeji wa kile kinachotokea unapoasi dhidi ya Waashuri. Alisema vijana wao na wasichana niliwachoma moto ili ikiwa mliasi, ilimaanisha nini ni wakuu wako labda, vijana wako mashuhuri haswa, pamoja na wasichana wachanga, wangechomwa moto wakiwa hai motoni. Anatuambia kwamba wanaume 20 aliwakamata wakiwa hai na kisha kuwafunga kwenye ukuta wa jumba lake.

Kwa hivyo, ndani ya jiji kungekuwa jumba la kifalme, na anachotuambia ni kwamba ndani ya jiji wakati huo, alijenga ukuta ambao watu hawa 20 wangepigwa matofali wakiwa hai, na huko wangekufa kifo cha upungufu wa maji mwilini. Baada ya siku

tatu, labda wangekufa. Na kisha mwishowe, wapiganaji wao wengine, ikiwa kuna mtu yeyote alinusurika vita na sikufanya ukatili huu mwingine, alisema wapiganaji wao wengine, nilitoka tu kwenda jangwani la Frati hadi walikufa.

Hii ni ya kutisha sana kwamba inasikitisha kila wakati kuipitia. Hii haikutokea mara moja tu, lakini hii ilitokea mara kwa mara. Kwa maneno mengine, kama ya kutisha kama ilivyo kusoma kuhusu, kwa kweli, hii ilikuwa ya kawaida.

Ikiwa walikuwa wakikushinda na hukujisalimisha, hii ndio ingetokea. Ikiwa ulishindwa na ukaasi, hii ndio itatokea. Hakukuwa na kitu kama hiki zamani.

Unaposoma Kanuni ya Hammurabi, ambayo unaweza kukumbuka kuwa ilikuwa karibu 1700 KK, tuna picha hii ya ulimwengu wenye vurugu. Ikiwa uliiba chupa ya divai, uliuawa, uliuawa. Kwa hivyo, ulikuwa ulimwengu ambao ulikuwa na vurugu zisizoeleweka, lakini kuna tofauti kubwa kati ya kuuawa na kuteswa.

Kwa Waashuri, mateso yalikuwa sehemu ya kawaida ya ufalme wao. Hivi ndivyo walivyotawala. Kwa kuzingatia ukweli kwamba ufalme huu ulidumu karne tatu, itabidi tuseme kwamba ilifanya kazi.

Kabla sijaacha hii, basi, ninachoweza kusema ni kwa watazamaji wetu wote, una faida muhimu ya kihistoria sasa ya kusoma Yona na hadithi yake kwa huruma. Ikiwa ungekuwa katika ulimwengu ambao adui yako karibu nawe alikuwa akifanya kitu kama hiki, na kisha Mungu akasema, nenda ukawahubiria, unaweza, kama Yona, badala yake useme, kama Yona alivyosema ningependa kufa kuliko kuwaona watu hawa wakiokolewa. Sisumbuliwi na mahubiri, ambayo yanaonyesha kutotii kwa Yona, chuki ya Yona, na udhaifu wa kiroho wa Yona, lakini ninasumbuliwa kwamba tunahubiri kitabu bila, au tunasoma kitabu, bila kufanya kazi kuelewa ni kwa nini Yona alihisi jinsi alivyohisi.

Yona angekuwa mtu karne moja na nusu au zaidi baada ya matukio haya ambayo ninakufikiria hapa. Kwa hivyo, kile kilichotokea wakati wa Yona ni karne nyingi za aina hii ya tabia ya kutisha na unyanyasaji. Karne za ugaidi, mateso.

Je, hiyo ni kisingizio kwa Yona? La. Lakini wacha tukumbushwe kwamba tunachukia. Tunachukia katika ulimwengu wetu kwa uhalali mdogo sana kuliko ule ambao Yona alikuwa nao. Na kwa hivyo ikiwa hatuwezi kuweka tofauti hiyo, basi hatumtendei haki Yona.

Na naomba nikupendekeze kabla sijaacha wazo kwamba hatufanyi haki kwa ukubwa wa neema ya Mungu kwa sababu ni neema ya Mungu ambayo ilisema kupitia Yona, nitamsamehe mtu yeyote mahali popote ambaye yuko tayari kutubu. Ujumbe wa Kikristo ni mkali zaidi kuliko kile tunachokipa sifa. Neema ya Mungu haipewi tu kwa

magaidi katika hali mbaya; Neema ya Mungu hutolewa kwa kila mwenye dhambi, wenye dhambi kama sisi sote.

Sisi sote tumekuwa wapokeaji wa neema ya ajabu ya Mungu na hatuna haki ya kumwambia Mungu jinsi ya kusambaza neema yake katika ulimwengu wa kihistoria. Kwa hivyo, Waashuri walikuwa watu ambao vurugu zao ziliwafanya wafanikiwe kipekee na kuchukiwa kipekee. Ukweli wa mambo ni kwamba Ashuru ilipoanguka katika miaka ya 612 hadi 605 wakati Ashuru ilipoanguka, haikufufuka kamwe.

Ilitoweka. Ilitoweka mara moja, na ikatoweka milele. Hiyo ilikuwa chuki ambayo Waashuri walihamasisha kati ya ulimwengu ambao walipaswa kupata ukatili wao mkubwa.

Unaweza kuona ninachomaanisha kwa hoja niliyotoa hapo awali juu ya sababu za kuongezeka kwa Ashuru. Waashuri wanaonekana kufikiri kwamba ukatili huu ulikuwa wa kupendeza kwa miungu yao. Pamoja na hayo, tunaweza kusonga mbele zaidi katika majadiliano yetu.

Hatua nyingine muhimu kuelekea ufalme, na kwa ufalme ninachomaanisha ni kutawala zaidi ya Ashuru, ni kwamba kama vile Adad-Nirari alivyounda dampo la usambazaji, aliimarisha dampo la asili la usambazaji na kisha kuwapa magavana kukusanya ushuru wa kila mwaka. Hii kwa mara nyingine tena ni jambo la trivia, lakini inatoa hoja kwamba ufalme wa Ashuru ulibadilika. Kwanza, kulikuwa na dampo la usambazaji.

Kisha, dampo la usambazaji liliwekwa ndani ya kuta. Kisha magavana walitawala dampo la usambazaji, na kisha magavana hao wakawa mawakala wa ushuru, na kwa hivyo, tuna ufalme unaotokea mbele ya macho yetu. Hapa tuna mfano wa gari la vita la Ashuru na wapiga mishale wanaoandamana.

Hii ni aina ya picha ndogo inayosaidia kwa sababu unaweza kuona, kwanza kabisa, naweza kukuonyesha, angalia karibu-ni karibu kutawala. Unaona misuli ya mguu yenye nguvu inayoonekana hapa. Na ikiwa tungekuwa na mlipuko wa hii, unaweza kuona aina sawa ya msisitizo juu ya nguvu katika misuli iliyo kwenye farasi.

Lakini pia, unaweza kuona jinsi kofia ya chuma ya Ashuru ilivyoonekana. Unaweza kuona kwamba wapiganaji wa Ashuru wanaweza kuwa wamevaa vitu vinavyofanana na mavazi ya urefu wa sakafu. Unaweza kuona kwamba askari wengine walikuwa wamevaa nguo fupi kwa sababu tu walihitaji uhamaji mkubwa.

Unaweza pia kuona picha ya askari wa Ashuru wakirusha mishale yao. Kwa hivyo, tuna picha ya kupendeza sana inayoonyesha mashine ya vita ya Ashuru. Katika rejista hapa chini, tuna takwimu kadhaa za kuvutia.

Wao ni wa thamani kwa sababu picha yao ni wazi zaidi kuliko ile iliyo hapo juu. Lakini kama unavyoona, watu hawa, wanavutia macho yetu kwa sababu hawana ndevu. Kama unavyoona, ni wazi ni tajiri.

Wana pete ndefu zinazoonyesha utajiri wao. Wao ni matajiri. Wamevaa vizuri.

Nguo zao zimepambwa, ambayo ni ishara ya pesa. Wana nguo zilizopambwa, kwa hivyo ni wazi ni matajiri.

Wao ni matowashi. Hii ni picha ya maafisa wa mahakama ya Ashuru, na tunaweza kusema kwamba hawa ni wanaume waliohasiwa. Najua wana nywele ndefu, lakini ni wanaume.

Unaweza kuona kwamba wao ni matowashi kwa sababu hawana ndevu. Wamehasiwa, kwa hivyo hawawezi kukuza ndevu.

Kwa hivyo, hawa ni maafisa wa mahakama ya matowashi. Jambo hili la kutawala kupitia matowashi lilikuwa jambo la kawaida zamani. Kabla sijaiacha, ningependa kutoa maoni kidogo kwa sababu mimi na mke wangu tulienda chuo cha Biblia cha kihafidhina, na kila wakati tulifundishwa kwamba wanaume hawapaswi kamwe kuvaa kama wanawake na wanawake hawapaswi kamwe kuvaa kama wanaume.

Na kuiweka katika nyakati za Biblia, kama unavyoona wazi, wanaume walikuwa na nywele ndefu. Walivaa vito vya mapambo. Walivaa nguo.

Kwa hivyo, dhana kwamba wanaume wanapaswa kuvaa suruali na wanawake wanapaswa kuvaa nguo kwa sababu hizo ni mavazi sahihi ya kiume na, huo ni uvumbuzi wa kisasa. Hilo ni jambo la kisasa. Katika ulimwengu wa kale, wanaume na wanawake hawakuwa na suruali.

Walivaa nguo. Sasa kuwa na uhakika, wangepambwa kwa njia tofauti, lakini ni picha nzuri kutusaidia kuona jinsi wanaume walivyoonekana dhidi ya jinsi wanawake walivyoonekana. Kwa hivyo walikuwa na mavazi sawa.

Tunaacha utawala wa Adad-Nirari, au samahani, Ashurnasirpal, na tunaenda Shalmaneser. Shalmaneser, ambaye alitawala kutoka 858 hadi 824, pia alikuwa mwanajeshi sana. Wacha tuone ikiwa chati yetu hapa ina upanuzi wowote.

Kwa hivyo hapa kuna upanuzi wa Shalmaneser. Kama unavyoona, upanuzi wa Shalmaneser ulikuwa magharibi, na uko katika manjano. Na kama unavyoona, na hii ni habari muhimu kwa sababu baada ya muda mfupi nitaunganisha haya yote na Mfalme Ahabu.

Kama unavyoona, ikiwa hii ni Tiro, ushujaa wa kijeshi wa Shalmaneser unampeleka hadi ukingo wa ufalme wa kaskazini. Kwa hivyo, katika kipindi cha haraka sana, Waashuri wamepenya hadi chini vizuri kwenye njia yao ya kukamata Crescent yenye rutuba kwa ukamilifu. Kwa hivyo, ikiwa wewe ni mfalme wa Israeli na Yuda, unaangalia hii na unajiambia, ikiwa hatutawazuia, watatawala hapa chini na tutadhibitiwa na Ashuru.

Kwa kweli hatima ambayo inaweza kuwa mbaya zaidi kuliko kifo. Kwa hivyo Shalmaneser anahamisha nguvu za Ashuru magharibi na kusini. Aliendelea kujaribu kushinikiza magharibi.

Mnamo 858 kwenye Vita vya Til-tuba, alikutana na kushindwa na muungano wa kaskazini mwa Syria wa Samal, Hattinah, Karkemish, na Bit Adini. Kwa ukakamavu wa tabia, aliendelea kushambulia na mwishowe kushinda jimbo kubwa la jiji la Aramean, Bit Adini. Kuanguka kwa Bit Adini kulikuwa kwa kuvutia sana hivi kwamba imetajwa katika sehemu tatu tofauti katika maandishi ya Biblia.

Kwa hivyo, hii inamaanisha kuwa ninahitaji kukuonyesha juu ya mkoa ambao alikuwa akishinda. Kwa hivyo, unaweza kuona hapa eneo hilo. Hapa imeandikwa Beth Eden.

Moja ya shida na Edeni ni inatufanya tufikirie Bustani ya Edeni. Nyumba ya Bit Adini, nyumba ya Edeni, ni eneo hili muhimu. Kwa hivyo, jamani, hapa kuna Ashuru.

Hapa kuna Bit Adini. Na kati ya falme hizi zote za Aramu, Yaidi, Yachan, Hattinah, Hamat, Karkemishini, Zoba, Dameski, kati ya vyombo hivi vyote vya kisiasa vya Aramu, Bit Adini ilikuwa kubwa zaidi. Kwa hivyo, wakati Bit Adini alianguka, siwezi kukutia chumvi jinsi tunahitaji kupoteza wazo kwamba watu wa kale walikuwa wa zamani.

Hawakuwa wa zamani. Kwa sababu hawakuwa na simu za rununu haiwafanyi kuwa wa zamani. Ukweli wa mambo ni kwamba walikuwa wa kisasa sana.

Walijua jinsi ya kuishi katika ulimwengu usio na anasa zetu zote. Na kwa hivyo, hii ndio ilitokea. Wakati Bit Adini alianguka, wakati hiyo ilianguka, ulimwengu wote wa zamani hapa chini ulijua kuwa ulimwengu uko katika shida.

Wakati Bit Adini alianguka, hili lilikuwa tukio la enzi ambalo lilichochea, uko tayari kwa hili? Ilichocha Magharibi nzima. Magharibi nzima ilitazama ramani na kusema, watu hawa wana nguvu sana kwamba njia pekee tunayopata nafasi ni ikiwa tutaunda muungano mkubwa kujaribu kuwazuia kabla ya kusaga njia yao kuelekea Kusini. Hii ni ndoto mbaya zaidi duniani.

Kwa hivyo, aliendelea kushinikiza njia yake ya Magharibi. Adini kidogo alianguka. Aliteka mji mkuu wake Til Barsip na kuuita Kar-Shalmanu-Ashardo.

Kwa hivyo sasa tulicho nacho ni vita ambavyo vitaibuka ambayo ni moja wapo ya vita muhimu vya zamani. Na vita hivyo ni Vita vya Qarqar. Sawa, kwa hivyo hatuko mbali sana na mapumzikio yetu yanayofuata, nivumilie.

Kwa hivyo hapa kuna ramani. Hapa kuna Ashuru. Hapa kuna Bit Adini.

Kila mtu hapa chini anajua wakati Bit Adini alianguka, kila mtu alijua kuna kitu lazima kifanyike au wataharibu kila mtu. Kwa hivyo, waliunda muungano. Muungano huo ulikuwa na vyombo muhimu na vyenye nguvu vya Aramu, Dameski, Hamat, falme ndogo kama Aramu, na Israeli, Ahabu Mwisraeli.

Kwa hivyo, tuna nguvu ndogo kama Amman, Arabia, Sianu, Arvad. Hapa kuna Arvad. Lakini nguvu kuu, kama unavyoweza kusema, ni Dameski, Hamat, Israeli, na Irkinada.

Sawa, kwa hivyo huu ni muungano mkubwa ambao uliundwa. Na sababu iliundwa, kwa sababu sasa wanajua hawana nguvu ya kupinga Ashuru kwa mafanikio mmoja mmoja. Ningekualika utambue nambari na mimi.

Damascus ilichangia magari 1,200 na watoto wachanga 20,000. Hamat iko hapa. Hamat ilichangia magari 700 na askari wa miguu 10,000.

Angalia ni nani aliyechangia magari mengi zaidi. Ahabu Waisraeli walichangia magari 2,000 na askari wa miguu 10,000. Kile ambacho kinatuambia ni kwamba kati ya wafalme wote hapa, Ahabu ndiye aliyekuwa na nguvu zaidi, alichangia zaidi katika vita hivi, ili ikiwa tutajumlisha takwimu, kuna zaidi ya askari 50,000 wa miguu na magari 4,000.

Hii ni nguvu kubwa ya kijeshi. Ikiwa kikosi kilichokutana na Shalmaneser kilikuwa askari wa miguu 50,000 hadi 60,000, na ikiwa ni magari 4,000, hii ndio vita kubwa zaidi katika historia ya ulimwengu. Na iliongozwa na mfalme wa Israeli Ahabu.

Unaona hakuna kutajwa kwa Yuda katika vita hivi. Ufalme wa kusini haujatajwa. Sasa, labda kwa sababu Ahabu alichangia magari 4,000, labda baadhi ya magari hayo ni mchango wa Wayahudi, lakini haisemi hivyo.

Kwa hivyo hapa tuko kwenye vita kuu vya Qarqar, na hapa kuna Qarqar. Kwa hivyo mara ya mwisho, wacha nionyeshe basi, Bit Adini ameanguka. Mnamo 853, Shalmaneser anafanya kile wafalme wa Ashuru hufanya, anarudi tu kupigana mwaka ujao, na mwaka ujao, na mwaka ujao.

Mfululizo, na kwa hivyo baada ya 854, mnamo 853, Shalmaneser alikutana kwenye vita kuu vya Qarqar na muungano huu, na inaonekana kuna uwezekano kwamba Shalmaneser alikuwa mdogo katika watoto wachanga na magari. Hii ilimshangaza

kwa sababu hii ni ya kisasa. Aina hii ya muungano haingeweza kuwekwa pamoja katika muda wa mwaka mmoja.

Bila shaka muungano huu, Ahabu, ambaye alikuwa kiongozi wake, Ahabu hapa Samaria, Ahabu bila shaka alikuwa akiunda muungano huu kwa miaka kadhaa. Katika miaka ya juu hapa, wakati Waashuri walipoanza mashambulizi yao dhidi ya Bit Adini, nadhani Ahabu anaweza kuwa aliangalia hii na kusema, oh yangu, ikiwa hatutafanya kitu, tunafuata. Na kwa hivyo, muungano huu ambao uliwekwa pamoja ungechukua miaka kadhaa kufanikiwa kupata aina hii ya nguvu za kijeshi.

Kwa hivyo, tuna vita kubwa zaidi katika zamani hadi wakati huu. Kikosi cha kijeshi kilicho na karibu magari 4,000, askari wa miguu 60,000, na karibu wapanda farasi 2,000. Nina hakika kabisa kwamba Shalmaneser hakuwa na wazo kwamba muungano kama huu unaweza kuunganishwa haraka sana.

Na kwa hivyo, ilisababisha vita kubwa zaidi ulimwenguni hadi wakati huu, vita vilivyoongozwa na Shalmaneser kwa Waashuri na Ahabu, labda kiongozi mkuu kutoka kwa muungano huo. Kweli, vita vilitokea, na ikiwa ulijua juu ya ripoti za vita, napenda kuwadhihaki watu wa kale katika sehemu hii kwa sababu baada ya yote, wafalme walidhibiti, wafalme walidhibiti uchapishaji. Kwa hivyo, kile tunachokiona zamani, iwe ni Wamisri au Wahiti, iwe ni Wababeli au Wasumeri, hakuna mfalme aliyewahi kushindwa vita.

Kila vita vilikuwa ushindi. Na kwa hivyo, hapa tuna vita vikubwa. Tunajua je ni nani hasa aliyeshinda vita? Kwa sababu huwezi kuamini wafalme, watasema uwongo.

Kwa hivyo, tuna hoja tatu za kupendekeza kwamba Waashuri walishinda vita. Na ya kwanza ambayo ni safu ya tarehe ambazo ninazo mbele yako, safu ya tarehe kwa mpangilio mfululizo, safu ya tarehe, ambazo zote zinaelezea miaka iliyofuata ambayo Waashuri walionekana tena. Kwa hivyo, angalia na mimi, Waashuri walirudi kupigana na muungano mnamo 849, 848, 845, 841.

Kwa hivyo, hiyo inatuambia ni kwamba mnamo 853, vita hivi vikubwa vya Qarqar vilitokea, na kulikuwa na jumla ya kampeni tano mfululizo na Shalmaneser upande wa magharibi. Sawa kabisa? Hii inatuonyesha kwamba Waashuri walipoteza vita kwa sababu kutoka 853 hadi 849 ni miaka minne hadi mitano, na hiyo ni dalili inayowezezana kwamba Waashuri walihitaji miaka hiyo kujenga upya vikosi vyao vya kijeshi. Unahitaji kukumbushwa kwamba tulijiweka, ulimwengu wote ulijiweka katika hali mbaya katika miaka ya 1938, 1939, 1940, kwa sababu ilikataa tu kuamini kwamba kutakuwa na vita kuu ya pili.

Ikiwa sio uzalishaji wa kijeshi wa Amerika ambao ulikuwa wa kipekee na nia ya Warusi kupata hasara ya kijeshi ya wanaume milioni 10 au 20, Vita vya Kidunia vya pili vingepotea kwa sababu ya ukosefu wa maandalizi. Huwezi kutupa jeshi pamoja

katika suala la mwaka. Na hapa iliwachukua Waashuri miaka minne kujenga upya jeshi lao kwa sababu wewe, kwanza kabisa, unapaswa kupata farasi kuchukua nafasi ya farasi waliopotea.

Halafu lazima pia, lazima ulete katika nchi yako chuma na shaba na kuni ili kujenga upya magari. Hukujenga tu gari katika suala la miezi michache. Kwanza kabisa, ilibidi uchimbe chuma, kisha ilibidi usafirishe chuma, kisha ilibidi uyeyushe chuma, na kisha ilibidi ujenge gari.

Mambo yote ya aina hiyo yalichukua miaka kufanya. Na kwa hivyo, angalia na mimi, kuna uwezekano mkubwa Waashuri walipata kile ambacho labda kilikuwa kushindwa kwao mbaya zaidi, kushindwa huku kulitokea Qarqar mnamo 853. Sawa kabisa? Ukweli kwamba ilichukua miaka minne zaidi kwao kurudi ni dalili, nadhani, kwamba hii ilikuwa hasara kubwa ya kijeshi.

Pili, angalia nami kuwa una vita vinne mfululizo baada ya Qarqar na muungano huo huo. Hiyo, pia, inaonyesha kwamba Wasyria walipoteza Qarqar. Miungano katika historia ni vitu dhaifu, na ikiwa haifanyi kazi, huanguka haraka.

Ukisoma mengi juu ya muungano ulioanzisha Vita vya Kidunia vya pili kati ya Waingereza na Wafaransa na Warusi na kadhalika, utapata, ikiwa utasoma juu ya hilo, kulikuwa na mvutano wa mara kwa mara kati ya washirika wa muungano wakati wote wa vita. Miungano ni dhaifu, na kwa hivyo ukweli kwamba muungano huu unashikilia pamoja kwa miaka 12 na unapigana vita vitano vikuu ni pendekezo kwetu kwamba muungano lazima uwe unafanya kazi, na muungano huo bila shaka uliwapa Waashuri pigo kubwa sana huko Qarqar. Kweli, katika maelezo yangu, nina pendekezo la tatu, na hili lina utata zaidi, ingawa sidhani kama ni ya kutatanisha.

Jambo la tatu ambalo ninakualika ukumbuke ni kwamba hii ndio vita kubwa zaidi katika historia ya ulimwengu hadi wakati huu. Wakati Thutmose III alichukua vikosi vyake vya kijeshi kutoka Misri hadi Mto Euphrates na kisha kuivuka, jeshi lilikuwa ndogo, labda wanaume elfu sita au nane. Nusu milenia tu baadaye, una majeshi ya wanaume 60,000 na magari 4,000.

Hii ndio vita kubwa zaidi katika historia hadi wakati huu, na hapa kuna hoja yangu. Kwa kushangaza, vita hivi havijatajwa katika Biblia. Labda haijatajwa katika Biblia kwa sababu Ahabu alishinda vita.

Unaona, Ahabu alikuza kijeshi, na alikuza, kama unavyoona wazi, utandawazi. Na kwa hivyo, kwa sababu ya msisitizo huu, tunatoa hoja kwamba, inawezekana, sababu ya vita kuachwa nje ya maandishi ya Biblia ni kwa sababu Ahabu alishinda vita kwa sababu Biblia inataka ujue kwamba sera za Ahabu hazikufanya kazi. Kwa kweli, Biblia inarekodi vita vitatu tofauti ambavyo Ahabu alipigana, kwa hivyo sio kana kwamba

Agano la Kale halitaki kutuambia juu ya Ahabu, shujaa, lakini haituambii juu ya Qarqar.

Inatuambia badala yake juu ya vita ambavyo Ahabu alikuwa navyo na Waashuri. Na kwa hivyo, hii ndio inatuambia. Samahani kwa muda mfupi hapa.

Kweli, labda haifai kukuonyesha, lakini kile nilichotaka kukuonyesha ni grafu juu ya Ahabu kupigana na Waaramu wa Dameski. Na kwa hivyo, vizuri, tutaiacha na kwenda kwenye ramani nyingine ambayo tunaweza kukuonyesha kile kilichotokea. Kwa hivyo, hapa kuna picha ya kile Ahabu alifanya.

Alikuwa na adui, na adui alikuwa Dameski. Na kwa hivyo, hapa kungekuwa na ufalme wa kaskazini, hapa chini, na hapa kuna Damascus. Na kwa hivyo, Ahabu alikuwa na muungano usio na wasiwasi na Waaramu wa Dameski, lakini walipigana kwa kiasi kikubwa.

Kwa hivyo, Ahabu anapigana vita dhidi ya Waaramu kwa sababu wanavamia Israeli, na Mungu anazungumza na Ahabu na kumwambia atashinda vita hivi, na anafanya hivyo. Lakini anaposhinda vita, Waaramu wanahitimisha, vizuri, tulifanya makosa ya kitheolojia. Tulivamia nchi ya milima, na kwa mtazamo wao, Jaffa ni mungu wa vilima.

Kwa hivyo, walihitimisha kuwa walishindwa vita kwa sababu Mungu ni mungu wa vilima. Kwa hivyo, wanavamia mara ya pili, na kwa mara ya pili, wanapoteza vita mara ya pili. Na kwa hivyo, wakati huu, wanakuja na maelezo mengine ya kitheolojia, na Ahabu anashinda vita hivi.

Na unaposoma akaunti ya kibiblia, Ahabu anashinda kwa sababu Mungu anamwezesha kushinda. Kuna vita vya tatu ambavyo inarekodi juu ya Ahabu, na katika vita hivi, Ahabu anashirikiana na Yuda. Kwa hivyo, kumbuka kwamba Samaria iko hapa, Yuda iko hapa, kwa hivyo Ahabu ameunda muungano dhidi ya mfalme wa Aramu wa Dameski.

Kwa hivyo, Ahabu anataka kwenda vitani, kwa hivyo kwa kawaida, wafalme walifanya hivi. Aliwaita manabii wake wote pamoja, na akawauliza manabii wake, niende vitani? Kweli, nabii mmoja aliye na jina zuri kabisa la Orthodox, aitwaye Hanania, anasema, nenda vitani, utashinda. Yehoshafati, ambaye ni mfalme wa Yudea, anamwambia, huh, hakuna nabii wa Bwana ambaye tunaweza kuuliza? Ahabu anasema, nina mmoja wao, lakini simpendi, kwa sababu kila wakati anapotabiri, anatabiri mambo mabaya.

Kwa hivyo, Ahabu badala yake anasema, sawa, mlete nje, na anamuuliza nabii Mikaya, niende vitani? Na Mika anasema, hakika, utashinda. Na Ahabu anamtazama Mikaya katika moja ya sehemu za kuchekesha zaidi za Biblia ya Kiebrania na

kumwambia, ni mara ngapi lazima nikuambie uniambie ukweli? Mikaya anamtazama mfalme Ahabu na kusema, ukweli? Unataka ukweli? Utakufa. Kweli, nyenzo hizo zote za kitheolojia zimeundwa kumpa msomaji hoja kwamba sio nguvu ya kijeshi, lakini ni Mungu wa Israeli anayetoa ushindi.

Kwa hivyo, Ahabu anafanikiwa kumfanya Yehoshafati aende vitani dhidi ya Waararamu, akiwa amevaa mavazi yake ya kifalme. Ahabu anaenda vitani akiwa amevalia mtindo rahisi wa gari, na maandishi yanatuambia kwamba mpiga mishale fulani asiyejulikana wa Aramu alipiga mshale, na Mungu aliongoza mshale hadi kwenye kipande cha silaha za Ahabu, na Ahabu alikuwa amejiweka kwenye gari lake ili watu wake wasifikirie kuwa amekufa. Na hapo shujaa huyu mkuu wa kijeshi alitokwa na damu hadi kufa, na ujumbe ni kwamba Ahabu alikuwa shujaa mkuu wa maisha yake mbali na Shalmaneseri, lakini yote yalikuwa bure kwa sababu Mungu wa Israeli angeweza kuongoza mshale uliopigwa bila mpangilio moja kwa moja kwenye silaha za Ahabu, na yeye, shujaa huyu mkubwa, angekufa kwenye gari.

Ushahidi kutoka kwa mtazamo wa Mungu hauweki imani yako katika nguvu za kijeshi. Qarqar, ushindi mzuri kwa Ahabu, haikumaanisha chochote dhidi ya muda mrefu wa historia. Alishinda vita vya Qarqar.

Alipoteza vita kwa umilele. Hiyo inanigusa kama mahali pazuri kwetu kusimama tunapomaliza mkanda huu ambao unakuonyesha maandamano yasiyoweza kubadilika ya Ashuru kushinda ulimwengu wake wote. Tutaendelea na hii katika mkanda unaofuata.

Asante kwa umakini wako.

Huyu ni Dk. Don Fowler katika mafundisho yake juu ya Asili ya Agano la Kale. Hiki ni kikao cha 18, Kuinuka kwa Ashuru.